מאי "ברשות" ומאי "שלא ברשות" איכא? אמרי "ברשות" הויא לה שן ברשות הניזק ושן ברשות הניזק חייבת "שלא ברשות" הויא לה שן ברה"ר ושן ברשות הרבים פטורה ת"ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ונגחו פטור ואם הכניס ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור בעל חצר וחייב בעל חצר? לא, פטור בעל השור וחייב בעל השור, אי הכי מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא? אמרי הא מני *ר' טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם: ברשות הויא לה קרן בחצר הניזק ומשלם נזק שלם שלא ברשות הויא לה קרן ברה"ר ולא משלמא אלא חצי נזק: ההיא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא אתא ברחא דמרי דביתא אכלה ללישא חביל ומית, אחייבה רבא לשלומי דמי ברחא, לימא פליגא אדרב דאמר רב הויא לה שלא תאכל? אמרי הכי השתא התם שלא ברשות לא קביל עליה נטירותא הכא ברשות קביל עליה נטירותא, ומאי שנא מהאשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור, ואם הוזקה חייבת טעמא שלא ברשות הא ברשות פטור? אמרי לטחון חטים כיון דלא בעיא צניעותא מידי לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשייהו ועליה דידיה רמי נטירותא אבל למיפא בכיון דבעיא היא צניעותא, מרוותא דחצר מסלקי נפשייהו הלכך עלה דידה רמיא נטירותא: הכניס שורו לחצר בעל הבית: אמר רבא גהכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וחפר בה בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חצר ובעל חצר חייב בנזקי הבור, אף על גב *דאמר מר °כי יכרה איש בור *דולא שור בור, הכא הכיון דאית ליה להאי למלוייה ולא קא מלייה כמאן דכרייה דמי. ואמר רבא והכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב, רבץ פטור, ומשום דרבץ פטור? אמר רב פפא מאי רבץ שהרביץ גללים ונטנפו כליו של בעל הבית דהויא גללים בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים, הניחא לשמואל *דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר?(א) אמרי סתם *גללים אפקורי מפקיר להו, ואמר רבא חנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב, הזיקו בעל הבית פטור, א"ר פפא °טלא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה אבל הוה ידע ביה הזיקו בעל הבית חייב, מ"ט משום דאמר ליה נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית לך רשותא, ואזדו לטעמייהו דאמר רבא ואיתימא רב פפא שניהם

תורה אור
שמות כא

הויא שן בחצר הניזק · דכיון דיהיב ליה בעל חצר רשותא לעיולי דוכתא אקני ליה בגוה והויא ליה חצר הניזק, וחצר השותפין דפטור בה על השן ועל הרגל *ה"מ משותף לחבריה דחצר של שניהם אבל שור מעלמא דעל והזיק לחד מינייהו "ובער בשדה אחר" קרינן ביה: **ברשות הרבים** · לאו דוקא כלומר לאו "בשדה אחר" דניזק קרינא ביה: **מאי ברשות ומאי שלא ברשות** · בקרן, אין חילוק בין חצר הניזק לרה"ר הי אמרת בשלמא פטור וחייב בעל החצר היינו דשלא ברשות פטור דאין עליו לשמרו: **ולא משלמא אלא חצי נזק** · והאי פטור מנזק שלם קאמר, וברשות חייב נ"ש: **ברחא** · עז: **חביל** · נתחמם: **הכא ברשות קביל עליה נטירותא** דבהמתו, וטעמא דרבא לאו משום דקסבר דמאן דעל ברשות קביל עליה נטירותא דבהמות בעל חצר, דהא איהו הוא דשני לעיל כולה רבנן היא ואוקי דבעל קדירות כי על ברשות לא קביל עליו נטירותא והכא כדמפרש טעמא לקמיה דלמיפא בעיא צניעותא ואסתלקו מרוותא דחצר וגמרא דאותביה מהאשה שנכנסה לטחון משום דלא אסיק למילתיה הוא: **למיפא בעיא צניעותא** · שמגלה זרועותיה: **ובעל חצר חייב בנזקי הבור** · אם הפקיר רשותו, ואף על גב דכתיב "כי יכרה איש בור" ולא [כי] יכרה שור בור ה"מ בבור ברה"ר דלאו עליה דידיה רמייה למלויי: **הכא כיון דאית ליה למלוייה** · מקמי דליפקריה דהא בור דידיה הוא וכי אפקר בתר הכי נותן תקלה ברה"ר: **הוזק בו** · שנתקל בו: **רבץ פטור** · קס"ד השתא רבץ ושיבר כלים או נתקל בו בע"ה לאחר שרבץ: **ונטנפו כליו** · לאחר מיכן ודוקא כליו אבל הוא עצמו הוזק חייב בעל השור ולא פטרינן ליה משום איש בור ולא שור בור דכל מידי דהוו דידיה בשעת נפילה כגון גללים וכגון שנפלה גמלו ולא העמידה מחייבינן ליה משום בור ואע"ג דאיהו לא כרייה אלא הגמל כרהו כיון דבשעת נפילה דידיה הוא ועליה לסלוקיה כמו דכרייה איהו דמי ואף על גב דמפקר ליה בתר שעתא, ולא דמי לשורו שחפר בור ברשות הרבים דחפירה לאו דידיה היא ודליל הנקשר ברגל התרנגול מאליו דדליל לאו דידיה הוא: **והזיק** · קרי בין מתכוין בין שאין מתכוין ומיהו בידים הזיקו: **הוזק** · שזה היה עומד במקומו ובא בעל הבית ונתקל בו:
שניהם

[לעיל יד.]
[לעיל יד. וש"נ]
לקמן נא.
[לעיל יט:]
[לעיל כח: וש"נ]
[ב"מ כו. סח:]

הכא ברשות קביל עליה נטירותא · אע"ג דלעיל אמר רבא דאדרבה משום דברשות הוא דמקבל בע"ה נטירותא טפי ואפי' חנק את עצמו אלמא הורע כחו של בעל הבית ברשות הכא היינו טעמא כדמסיק משום דבעיא צניעותא שמגלה זרועותיה בשעת לישה ומסלק מרוותא נפשיה ומש"ה פריך עליה מהאשה שנכנסה לטחון ולא רצה להקשות מכל הנך דמתניתין קדירות ופירות ושור דמאשה ניחא ליה למפרך דס"ד דאשה מסלקי מרוותא נפשייהו טפי משום יחוד:

אע"ג דאמר מר איש בור ולא שור בור · כלומר ומתוך כך היה לנו לפטור בעל החצר וא"ת כ"ש דאי לא ממעטינן שור שהיה ראוי לפטור בעל החצר דהוה ליה למירמי חיובא אבעל השור וי"ל דה"ק אע"ג דאמר מר איש בור ולא שור בור והיה(ג) ראוי לפטור כל אדם בבור שכרה שור כלומר ומתוך כך היה לנו לפטור בעל החצר דה"ל למידרש מפסוק זה שלא יתחייב שום אדם בבור שכרה שור זה אין סברא לדרוש כך אלא כיון דעליה למלוייה כמאן דכרייה דמי ונראה °דאפי' אם חפרו אדם דבר חיובא הוא חייב בעל החצר בנזקי בור ועליה דידיה למלוייה והחופר משלם בנזקי החצר ול"ע:

איש בור ולא שור בור · וא"ת והא לעיל (דף כג.) פטרינן בעל הגמל כשלא שכשכה למ"ד אשו משום ממונו אע"ג דלא כתיב איש אש ולא שור אש וי"ל דהתם נמי כתיב שלם ישלם המבעיר את הבערה דמשמע דוקא כשמבעיר עצמו הוא משלם:

ונטנפו כליו · פ"ה דוקא כליו אבל הוא עצמו [הוזק] חייב בעל השור ולא פטרינן ליה משום איש בור ולא שור בור דכל מידי דהוה דיליה בשעת נפילה כגון בגללים וכן נפלה גמלו ולא העמידה דמחייבת ליה משום בור אע"ג דאיהו לא כרייה אלא הגמל כרהו כיון דבשעת כרייה דידיה הוא ועליה רמי לסלוקיה ולא סלקיה כמאן דכרייה דמי אף על גב דמפקיר להו בתר שעתא ולא דמי לשורו שחפר בור ברה"ר דחפירה לאו דידיה הוא ודליל הקשור ברגל התרנגול מאליו דדליל לאו דידיה הוא עכ"ל משמע מתוך פ"ה למאי דמסקינן סתם גללים אפקורי מפקר להו דלא פטרינן אלא כליו דוקא אבל הוא עצמו חייב ולר"י נראה דודאי מעיקרא דס"ד דלא אפקריה לא פטר אלא כליו אבל לפי המסקנא דאמר דמפקר להו אפי' הוא עצמו פטור מידי דהוה אמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס ונפילת גמלו מוקמינן דאתקל ואתקלא ביה גמליה או דרך שרעתא דנהרא דהוי פושע אבל הכא דלא פשע אע"פ שאם לא היה מפקיר היה חייב לסלק מ"מ השתא דהפקירה פטור ופ"ה נראה יותר שאין נראה שחוזר ממה שלא פטר אלא כליו וחייב האי מפקיר נזקין לאחר נפילת פשיעה שפושע הוא שמכנים שורו שלא ברשות שדרכו להרבוץ גללים:

הזיקו ב"ה פטור · וא"ת מתניתין היא בפרק המניח (לעיל דף לג: ושם) גבי מבקע דחייב כשמבקע ברה"י והזיק ברה"י אחר אבל הזיק בתוך רשות היחיד פטור וי"ל דהוה סלקא דעתך התם משום דאיכא תרי ספיקי שמא לא תהא בקעת נתזת וגם לא יבא שום אדם שם ויוזק:
שניהם

כ א ב מיי' פ"ג מהל' נזקי ממון הלכה יד סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סימן שצג סעיף ג:

כא ג מיי' שם פ"ז הלכה ו ופי"ב הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שנח סעיף ג וסימן תי סעיף ד:

כב ד טוש"ע ח"מ סימן תי סעיף ה:

כג ה מיי' שם סמג שם טוש"ע שם סעי' ד וסימן שנח סעיף ג:

כד ו מיי' שם פ"ז הלכה ו סמג שם טוש"ע ח"מ סימן שנח סעיף ב:

כה ז מיי' שם פי"ג הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סימן תיא סעיף ז:

כו ח ט י מיי' פ"ז שם הלכה ו ופ"א הלכה ז ופ"ז מהלכות חובל ומזיק הלכה ג סמג שם וסימן ע טוש"ע ח"מ סימן שעה סעיף ד וסעיף ו וסימן שנח סעיף ה וסימן תכא סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרי סתם גללים. נ"ב עי' מ"ש בב"ת דף סח ע"ב: (ב) תוס' ד"ה אע"ג דאמר וכו' והיה דומה לפטור כל אדם בבור:

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אע"ג וכו' דאפילו אם חפרו. עיין לעיל דף כט ע"א תוס' ד"ה פליגי ולקמן דף מט ע"ב תוספות ד"ה ברה"י:

נושא
הסבר
פסק של רבא
שבמקרה שנכנסה אשה ברשות לביתו של אחר לאפות ואכל בהמתו של בעה"ב את העיסה ומת - חייבת האשה לשלם על הנזק
מבנה

פסק רבא
במקרים של נזיקין סביבה כניסה לרשות חבירו

לטחון חטים/למיפא

תת נושא
הגדרות לנזקי בור שנית/תלמוד מדוגמאות
כגון
1) שור שחפר בור ברשותו של אחר
2) גללי בהמה